

Sprawozdanie biegłego rewidenta

jakość

transparentność

kompetencje

etyka

Sprawozdanie niezależnego biegłego rewidenta z badania

rocznego sprawozdania finansowego
Spółdzielczego Banku Rozwoju
z siedzibą w Szepietowie
za rok obrotowy od dnia 01.01.2017 r. do dnia 31.12.2017 r.

SPRAWOZDANIE NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA Z BADANIA ROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Dla Zebrania Przedstawicieli Spółdzielczego Banku Rozwoju z siedzibą w Szepletowie

Sprawozdanie biegłego rewidenta o sprawozdaniu finansowym

Wstęp

Przeprowadziliśmy badanie załączonego rocznego sprawozdania finansowego Spółdzielczego Banku Rozwoju z siedzibą w Szepletowie przy ulicy Kardynała Stefana Wyszyńskiego 3, zwanego dalej Bankiem, za rok obrotowy od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 31 grudnia 2017 r., na które składa się bilans sporządzony na dzień 31 grudnia 2017 roku, rachunek zysków i strat, zestawienie zmian w kapitale własnym, pozycje pozabilansowe oraz rachunek przepływów pieniężnych za rok obrotowy kończący się tego dnia oraz informacja dodatkowa do sprawozdania finansowego zawierająca wprowadzenie do sprawozdania finansowego i dodatkowe informacje i objaśnienia do sprawozdania finansowego.

Roczne sprawozdanie finansowe Banku zostało sporządzone zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2017 r. poz. 2342 z późniejszymi zmianami), zwaną dalej ustawą o rachunkowości, rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 1 października 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków (Dz. U. z 2013 r. poz. 329 z późniejszymi zmianami), zwanym dalej rozporządzeniem w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków oraz rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz. U. z 2015 r. poz. 2066 z późniejszymi zmianami), zwanym dalej rozporządzeniem w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków.

Odpowiedzialność Zarządu oraz Rady Nadzorczej

Zarząd Banku jest odpowiedzialny za sporządzenie rocznego sprawozdania finansowego, które prezentuje jasny i rzetelny obraz zgodnie z ustawą o rachunkowości, rozporządzeniem w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków oraz rozporządzeniem w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków, jego zgodność z obowiązującymi Bank przepisami prawa oraz statutem Banku, a także za prowadzenie ksiąg rachunkowych zgodnie z zasadami określonymi w tej ustawie oraz rozporządzeniu w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków. Zarząd Banku jest odpowiedzialny również za kontrolę wewnętrzną, którą uznaje za niezbędną dla sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego wolnego od istotnych zniekształceń powstałych wskutek celowych działań lub błędów.

Zgodnie z ustawą o rachunkowości, Zarząd Banku oraz członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do zapewnienia, aby roczne sprawozdanie finansowe spełniało wymagania przewidziane w tej ustawie.

Odpowiedzialność Biegłego Rewidenta

Naszym zadaniem jest, w oparciu o przeprowadzone badanie, wyrażenie opinii o tym sprawozdaniu finansowym.

Badanie sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy stosownie do postanowień Krajowych Standardów Rewizji Finansowej w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania przyjętych przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów (uchwała nr 2783/52/2015 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 10 lutego 2015 r. z późniejszymi zmianami, w związku z uchwałą nr 2041/37a/2018 z dnia 5 marca 2018 r. w sprawie krajowych standardów wykonywania zawodu), ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2017 roku poz. 1089), zwanej dalej ustawą o biegłych rewidentach oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, uchylającym decyzję Komisji 2005/909/WE (Dz. Urz. UE L 158 z 27.05.2014, str. 77 oraz Dz. Urz. UE L 170 z 11.06.2014, str. 66), zwanego dalej Rozporządzeniem 537/2014. Regulacje te nakładają na nas obowiązek postępowania zgodnego z zasadami etyki oraz zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, aby uzyskać wystarczającą pewność, że sprawozdanie finansowe nie zawiera istotnego zniekształcenia.

Celem badania jest uzyskanie wystarczającej pewności czy sprawozdanie finansowe jako całość nie zawiera istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem, oraz wydanie sprawozdania niezależnego biegłego rewidenta zawierającego naszą opinię. Wystarczająca pewność jest wysokim poziomem pewności, ale nie gwarantuje, że badanie przeprowadzone zgodnie z powyżej wskazanymi standardami zawsze wykryje istniejące istotne zniekształcenie. Zniekształcenia mogą powstawać na skutek oszustwa lub błędu i są uważane za istotne, jeżeli można racjonalnie oczekiwać, że pojedynczo lub łącznie mogłyby wpłynąć na decyzje gospodarcze użytkowników podjęte na podstawie tego sprawozdania finansowego. Ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia, powstałego na skutek oszustwa lub innych nieprawidłowości jest wyższe niż ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia powstałego na skutek błędu, ponieważ może obejmować zmywy, fałszerstwo, celowe pominięcia, wprowadzanie w błąd lub obejście kontroli wewnętrznej i może dotyczyć każdego obszaru prawa i regulacji, nie tylko tego bezpośrednio wpływającego na sprawozdanie finansowe.

Badanie polega na przeprowadzeniu procedur służących uzyskaniu dowodów badania dotyczących kwot i ujawnień zawartych w sprawozdaniu finansowym. Dobór procedur badania zależy od naszego osądu, w tym oceny ryzyka wystąpienia istotnego zniekształcenia sprawozdania finansowego na skutek celowych działań lub błędów. Dokonując oceny tego ryzyka bierzemy pod uwagę kontrolę wewnętrzną w zakresie dotyczącym sporządzania oraz rzetelnej prezentacji sprawozdania finansowego Banku w celu zaprojektowania stosownych w danych okolicznościach procedur badania, nie zaś wyrażenia opinii o skuteczności kontroli wewnętrznej Banku. Badanie obejmuje również ocenę odpowiedniości stosowanej polityki rachunkowości, racjonalności ustalonych przez Zarząd Banku wartości szacunkowych oraz ocenę ogólnej prezentacji sprawozdania finansowego.

Zakres badania nie obejmuje zapewnienia co do przyszłej rentowności Banku ani efektywności lub skuteczności prowadzenia jego spraw przez Zarząd obecnie lub w przyszłości.

Wyrażamy przekonanie, że uzyskane przez nas dowody badania stanowią wystarczającą i odpowiednią podstawę do wyrażenia przez nas opinii z badania.

Zgodnie z ustawą o biegłych rewidentach jesteśmy także zobowiązani zawrzeć w sprawozdaniu z badania opinię o tym, czy sprawozdanie finansowe jest zgodne co do formy i treści z obowiązującymi Bank przepisami prawa i statutem oraz opinię, czy zostało ono sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych. Opinię w tym zakresie sformułowaliśmy w oparciu o prace wykonane w trakcie badania.

Znaczące ryzyka istotnego zniekształcenia

Znaczące ryzyka istotnego zniekształcenia to zidentyfikowane przez nas ryzyka istotnego zniekształcenia, które według naszego osądu wymagają szczególnego rozważenia podczas badania.

Ryzyka te zostały przez nas zaadresowane w kontekście badania sprawozdania finansowego jako całości i przy formułowaniu o nim opinii i nie wydajemy osobnej opinii na temat kwestii zidentyfikowanych jako znaczące ryzyka istotnego zniekształcenia.

Znaczące ryzyko	Reakcja na ryzyko
Wycena należności od sektora niefinansowego i finansowego	
<p>Proces klasyfikacji ekspozycji kredytowych, w szczególności ze względu na ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, będąc w części szacunkiem, obarczony jest istotną niepewnością dotyczącą prawidłowości ich klasyfikacji. Może to wpływać na zniekształcenie kwoty rezerw celowych i odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi.</p> <p>Na dzień 31.12.2017 roku rezerwy na należności od sektora niefinansowego i budżetowego wyniosły 47,665 tysięcy złotych, a odpisy aktualizujące należności od sektora niefinansowego i budżetowego wyniosły 5.410 tysięcy złotych.</p> <p>Bank tworzy rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi od sektora niefinansowego w oparciu o ich przypisanie do jednej z grup ryzyka. Podstawą przypisania ekspozycji do określonej grupy ryzyka, w zależności od typu kredytobiorcy, jest:</p> <ol style="list-style-type: none"> wyłącznie terminowość spłaty kapitału lub odsetek, terminowości spłaty kapitału lub odsetek oraz sytuacja ekonomiczno - finansowa dłużnika, jako dwa niezależne kryteria. <p>Bank w procesie monitoringu ekspozycji kredytowych dokonuje klasyfikacji poszczególnych ekspozycji oraz podejmuje decyzje w zakresie tworzenia rezerw i odpisów aktualizujących.</p> <p>Ocena sytuacji ekonomiczno - finansowej przeprowadzana jest w oparciu o mierniki ilościowe (np. rentowność) oraz jakościowe (takie jak np. jakość zarządzania). Osąd jest</p>	<p>Reagując na zidentyfikowane ryzyko przeprowadziliśmy szereg procedur. Poniżej opisaliśmy procedury kluczowe dla osiągnięcia naszych celów badania.</p> <p>Przeanalizowaliśmy zaprojektowanie i wdrożenie instrukcji i procedur procesu monitoringu ekspozycji kredytowych związanego z dokonywaniem klasyfikacji poszczególnych ekspozycji oraz tworzenia rezerw i odpisów aktualizujących.</p> <p>Omówiliśmy z zespołem analityków kredytowych oraz Zarządem istotne ekspozycje kredytowe w celu uzyskania zrozumienia działalności kredytobiorców oraz działań podejmowanych przez Bank w ramach monitoringu.</p> <p>Przeprowadziliśmy ocenę ryzyka kredytowego wybranej celowo próby ekspozycji kredytowych, która obejmowała też indywidualnie istotne pozycje, w celu oceny poprawności ich klasyfikacji dokonanych przez Bank.</p> <p>Przeanalizowaliśmy i oceniliśmy, czy poziom utworzonych rezerw dla poszczególnych pozycji nie jest niższy niż wynikający z regulacji obowiązujących Bank.</p> <p>Uzgodniliśmy, na wybranej próbie ekspozycji kredytowych, czy ich klasyfikacja w księgach jest zgodna z ostatnim przeprowadzonym monitoringiem.</p> <p>Zweryfikowaliśmy, na podstawie wybranej próby, czy algorytm określający terminowość spłaty kapitału i odsetek prawidłowo ustala okres przeterminowania.</p> <p>W ramach procedur badania zdarzeń po dniu bilansowym przeanalizowaliśmy, czy nie nastąpiły opóźnienia w spłacie kapitału i odsetek dla ekspozycji, które były wybrane celowo do badania, w celu identyfikacji</p>

wymagany dla określenia, czy sytuacja ekonomiczno - finansowa kredytobiorcy generuje ryzyko kredytowe i na tej podstawie przypisanie danej ekspozycji do jednej z grup ryzyka.

Przypisanie ekspozycji do grupy ryzyka, która nie odzwierciedla jej ryzyka kredytowego może spowodować zniekształcenie wysokości rezerw i odpisów aktualizujących pomniejszających wartość należności od sektora niefinansowego oraz zniekształcenie kwot prezentowanych w rachunku zysków i strat.

Przy tworzeniu rezerw celowych i odpisów aktualizujących Bank może pomniejszyć podstawę ich tworzenia o wartość określonych otrzymanych zabezpieczeń w wysokości wynikającej z regulacji obowiązujących Bank.

Wartość zabezpieczenia jest szacunkiem i ustalana jest w oparciu o wiele osądów i założeń. Określenie wartości zabezpieczenia w wysokości nieracjonalnej może spowodować zniekształcenie rezerw celowych i odpisów aktualizujących.

dłużników, których sytuacja płynnościowa uległa pogorszeniu.

Przeanalizowaliśmy i oceniliśmy ogólny poziom utworzonych rezerw celowych i odpisów aktualizujących w każdej kategorii ryzyka.

Dla wybranej próby dokonaliśmy oceny, czy wycena jest aktualna, przyjęta wartość zabezpieczeń jest racjonalna, a kwota pomniejszeń podstawy tworzenia rezerw celowych jest zgodna z zasadami określonymi w rozporządzeniu w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków.

Opinia o sprawozdaniu finansowym

Naszym zdaniem, załączone roczne sprawozdanie finansowe Spółdzielczego Banku Rozwoju z siedzibą w Szepletowie:

- przedstawia rzetelnie i jasno sytuację majątkową i finansową Banku na dzień 31 grudnia 2017 roku, wynik finansowy oraz przepływy pieniężne za rok obrotowy kończący się tego dnia zgodnie z ustawą o rachunkowości, rozporządzeniem w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków, rozporządzeniem w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków i przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości,
- jest zgodne, we wszystkich istotnych aspektach, co do formy i treści z ustawą o rachunkowości i rozporządzeniem w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków oraz z wpływającymi na jego treść postanowieniami statutu Banku,
- zostało sporządzone, we wszystkich istotnych aspektach, na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych zgodnie z zasadami określonymi w Rozdziale 2 ustawy o rachunkowości i w Rozdziale 2 rozporządzenia w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków.

Objaśnienie

Zwracamy uwagę na punkt 4 wprowadzenia do sprawozdania finansowego, w którym Zarząd Banku opisał okoliczności wskazujące na istnienie niepewności co do kontynuacji działalności przez Bank oraz podjęte i planowane działania, na których podstawie uznał za zasadne założenie dotyczące kontynuacji działalności przez Bank w dającej przewidzieć się przyszłości, obejmującej okres co najmniej 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Sprawozdanie na temat innych wymogów prawa i regulacji

Inne informacje dołączone do rocznego sprawozdania finansowego

Inne informacje obejmują informacje finansowe i niefinansowe inne niż sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z badania. Nasza opinia o sprawozdaniu finansowym nie obejmuje tych innych informacji oraz, o ile nie zostało to jednoznacznie wskazane w *Sprawozdaniu na temat innych wymogów prawa i regulacji*, nie wyrażamy żadnej formy zapewnienia o tych innych informacjach. Ponadto zakres naszych prac oraz charakter naszego zapewnienia są wyłącznie takie jak opisujemy.

Sprawozdanie z działalności

Zarząd Banku jest odpowiedzialny za sporządzenie sprawozdania z działalności zgodnie z ustawą o rachunkowości. Zarząd Banku oraz członkowie Rady Nadzorczej są odpowiedzialni za zapewnienie, aby sprawozdanie z działalności było zgodne z wymogami tej ustawy.

Zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach jesteśmy zobowiązani sformułować opinię, czy sprawozdanie z działalności zostało sporządzone zgodnie z przepisami oraz czy jest zgodne z informacjami zawartymi w rocznym sprawozdaniu finansowym. Dodatkowo jesteśmy zobowiązani sformułować oświadczenie, czy w świetle wiedzy o Banku i jego otoczeniu uzyskanej podczas badania stwierdziliśmy w sprawozdaniu z działalności istotne zniekształcenia, a w przypadku ich stwierdzenia wskazać na czym one polegają.

Zapoznaliśmy się ze sprawozdaniem z działalności. Przeanalizowaliśmy, czy zawiera ono informacje wymagane powyższymi przepisami prawa oraz sprawdziliśmy, czy informacje w nim zawarte są zgodne z informacjami zawartymi w sprawozdaniu finansowym. Czytając sprawozdanie z działalności rozważyliśmy, w oparciu o naszą wiedzę o Banku i jego otoczeniu, czy nie zawiera ono istotnych zniekształceń.

Opinia na temat sprawozdania z działalności

Naszym zdaniem, w oparciu o prace wykonane w związku z badaniem sprawozdania finansowego, załączone sprawozdanie z działalności Spółdzielczego Banku Rozwoju z siedzibą w Szepietowie za 2017 rok jest zgodne, we wszystkich istotnych aspektach, z ustawą o rachunkowości oraz informacje prezentowane w tym sprawozdaniu są zgodne z informacjami zawartymi w zbadanym sprawozdaniu finansowym.

W świetle wiedzy o Banku i jego otoczeniu uzyskanej podczas badania nie stwierdziliśmy w sprawozdaniu z działalności Banku istotnych zniekształceń.

Informacja o przestrzeganiu regulacji ostrożnościowych

Zarząd Banku jest odpowiedzialny za przestrzeganie obowiązujących regulacji ostrożnościowych określonych w odrębnych przepisach, w szczególności za prawidłowe ustalenie współczynników kapitałowych.

Odrębne przepisy obejmują w szczególności Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012, ze zmianami, Prawo bankowe oraz ustawę z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz.U. z 2015 r. poz. 1513).

Współczynnik wypłacalności, fundusze własne dla współczynnika wypłacalności na dzień 31 grudnia 2017 r. składające się z kapitału podstawowego Tier 1, kapitału Tier 2 oraz wymogi kapitałowe zostały przedstawione przez Zarząd Banku w sprawozdaniu finansowym oraz w sprawozdaniu z działalności.

Jesteśmy zobowiązani poinformować w sprawozdaniu z badania, czy Bank przestrzega obowiązujących regulacji ostrożnościowych określonych w odrębnych przepisach i czy prawidłowo ustalił współczynniki kapitałowe.

Celem badania sprawozdania finansowego nie jest przedstawienie opinii o przestrzeganiu obowiązujących regulacji ostrożnościowych określonych w odrębnych przepisach, w szczególności o prawidłowości ustalenia współczynników kapitałowych i nie formułujemy takiej opinii. Nasze procedury badania sprawozdania finansowego obejmowały rozpoznanie przypadków naruszenia prawa i regulacji, w tym regulacji ostrożnościowych, które mogłyby mieć istotny wpływ na badane sprawozdanie finansowe.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku Bank nie spełniał rekomendowanych przez KNF współczynników adekwatności kapitałowej. Poziom wskaźnika Tier I wynosił 6% przy wymaganym 10,25%, zaś poziom całkowitego współczynnika kapitałowego wynosił 12,70% przy wymaganym 13,25%.

Jednocześnie Bank przekroczył limit koncentracji ekspozycji wobec klienta lub grupy powiązanych klientów określony w art. 395 ust. 1 rozporządzenia (CRR) wynoszący 25% kapitału uznanego, o czym Zarząd Banku poinformował w punkcie 4 dodatkowych informacji i objaśnień.

Informacje i stwierdzenia wymagane przez Rozporządzenie 537/2014

Niezależność

W trakcie przeprowadzania badania PKF Consult Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k. pozostawała niezależna od Banku w rozumieniu ustawy o biegłych rewidentach, Rozporządzenia 537/2014 oraz zasad etyki zawodowej przyjętych uchwałami Krajowej Rady Biegłych Rewidentów.

Usługi niebędące badaniem ustawowym

Zgodnie z naszą najlepszą wiedzą i przekonaniem oświadczamy, że nie świadczyliśmy usług niebędących badaniem, które są zabronione przepisami art. 5 ust. 1 Rozporządzenia 537/2014 w okresach w nim wskazanych.

Powołanie firmy audytorskiej oraz całkowity nieprzerwany okres trwania zlecenia

Zostaliśmy wybrani do badania rocznego sprawozdania finansowego Banku uchwałą Rady Nadzorczej nr 9/4//2017 z dnia 27 października 2017 r. Sprawozdania finansowe Banku badamy po raz pierwszy.

Spójność opinii o sprawozdaniu finansowym ze sprawozdaniem dodatkowym dla
Komitetu Audytu

Nasza opinia o rocznym sprawozdaniu finansowym jest spójna ze sprawozdaniem dodatkowym dla Komitetu Audytu, o którym mowa w Rozporządzeniu 537/2014.

Mariusz Kuciński
Biegły rewident nr 9802

kluczowy biegły rewident przeprowadzający badanie
w imieniu PKF Consult Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k.
firmy audytorskiej nr 477

ul. Orzycka 6 lok. 1B
02-695 Warszawa

Warszawa, 28 maja 2018 roku,

PKF CONSULT

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k.
02-695 Warszawa, ul. Orzycka 6 lok. 1B
tel. +48 22 560 76 50, fax +48 22 560 76 63
REGON 010143089, NIP 521-052-77-10